

Vapo Oy

Pilkkasuo kasvillisuus selvitys, Utajärvi

Vapo Oy, Pilkkasuo kasvillisuus selvitys, Utajärvi
Sisältö

1	AINEISTO JA MENETELMÄT	1
2	ALUEEN YLEISKUVAUS.....	1
2.1	Osa-alueiden kuvaukset.....	1
2.2	Luonnontilaisuus.....	2
2.3	Suoyhdistymä- ja suotyypit	2
2.4	Maisema ja virkistyskäyttö.....	4
3	SUOJELUALUEET JA ALUEVARAUKSET	5
4	LUONTOTYYPIT	5
4.1	Luonnonsuojelulain mukaiset luontotyypit	5
4.2	Vesilain mukaiset luontotyypit	5
4.3	Metsälain mukaiset luontotyypit.....	5
4.4	Uhanalaiset luontotyypit.....	6
5	LAJIT	7
5.1	Luontodirektiivin tiukkaa suojelua vaativat lajit	7
5.2	Erityisesti suojeltavat lajit	7
5.3	Rauhoitetut lajit.....	7
5.4	Uhanalaiset lajit	7
5.5	Suomen vastuulajit	7
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	8
7	KIRJALLISUUS.....	9

Liitteet

Liite 1	Selvitysalueen sijainti ja aluetta ympäröivät suojelualueet
Liite 2	Kasvillisuuskuviointi (A3)
Liite 3	Selvitysalueella havaitut uhanalaiset ja huomioitavat kasvilajit, kartta (A4)
Liite 4	Huomioitavat kohteet ja valokuvien ottopaikat (A4)
Liite 5	Selvitysalueella havaittu kasvilajisto
Liite 6	Valokuvia selvitysalueelta

Pöyry Finland Oy

Ella Kilpeläinen (FM, biologia)
Juha Parviainen (FM, biologia)

maastotyöt, raportointi
raportointi

Yhteystiedot
PL 20, Tutkijantie 2 A
90590 Oulu
puh. 010 33 280
sähköposti: etunimi.sukunimi@poyry.com
Copyright © Pöyry Finland Oy

1 AINEISTO JA MENETELMÄT

Pilkkasuolle suunnitellaan turvetuotantoaluetta ja hanketta varten laadittiin kasvillisuus selvitys.

Maastoinventoinnin ja raportin on laatinut biologin koulutuksen omaava kokenut kasvillisuus kartoittaja. Maastotöihin oli käytettävissä kaksi työpäivää (20 h) ja ne tehtiin 5. ja 8.7.2010. Ensimmäisenä päivänä maastossa oli kolme kasvillisuus kartoittajaa.

Pilkkasuon kasvillisuustyyppien määrittäminen aloitettiin tarkastelemalla ilmakuvaa ja maastokarttaa sekä alueelta aikaisemmin laadittua kasvillisuus selvitystä (Rehell 1999). Uhanalaisten putkilokasvien, sammalten ja kääpien esiintymätiedot tarkistettiin Suomen ympäristökeskuksen tiedostoista (Heidi Kaipiainen-Väre 1.6.2010). Maastossa selvitysalue kierrettiin joka puolelta niin, että kasvillisuustyyppien vaihtelu saatiin selvitettyä. Apuna käytettiin ilmakuvaa ja peruskarttaa sekä alueelta aiemmin laaditun selvityksen kartta-aineistoa.

Raportointi on tehty turvetuotannon lupahakemusten luontoselvitys ohjeistusten (Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus 2009) mukaan. Alueen suotyypit on määritetty Eurolan ym. (1995) mukaan. Suotyyppien ja lajiston määrittämisessä käytetyt oppaat on lueteltu luvussa 7.

Vaikka selvitysalue on tutkittu joka puolelta ja luonnontilaisilta osiltaan myös rajauksen ulkopuolelta, ei esim. kaikkia alueella esiintyviä kasvilajeja tai huomioitavien lajien esiintymiä ole mahdollisesti havaittu. Rajallisen maastoajan vuoksi selvityksen tulokset eivät voi olla täysin kattavat.

2 ALUEEN YLEISKUVAUS

Selvitysalue sijaitsee noin 22 km Utajärven kuntakeskuksesta koilliseen. Selvitysalueen sijainti on esitetty liitteen 1 kartalla ja aluerajaus liitteessä 2. Alueen pinta-ala on noin 419 ha.

Suomen suoaluejaossa Pilkkasuo kuuluu Pohjanmaan-Kainuun aapasuoalueeseen. Pohjanmaan ja Suomenselän alueiden tasaisuus suosii laajojen aapasoiden esiintymistä. Kasvukauden pituus on alueella reilusta neljästä viiteen kuukautta (Eurola 1999). Suhteellisen vaatimattomasta kevättulvasta johtuen suot ovat kuivahkoja. Sekä rimpisyys että jänteisyys ovat yleensä heikosti kehittyneitä. Avosoiden osuus on huomattava, erityisesti alueelle ovat luonteenomaisia *Sphagnum papillosum* – valtaiset kalvakkanevat. Soiden reunoilla esiintyy lähinnä tupasvilla-, pallosara- ja nevarämeitä (Kalliola 1973).

Pilkkasuon kasvillisuuskuviointi on esitetty liitekartassa 2. Liitteen 3 kartalla on alueella esiintyvien uhanalaisten ja huomioitavien kasvilajien esiintymät. Liitteen 4 kartalla on esitetty metsä- ja vesilain mukaiset huomioitavat kohteet. Liitteessä 5 on listaus alueella havaituista putkilokasvi- ja sammallaista. Liitteessä 6 on valokuvia maastokäynniltä ja niiden ottopaikat on esitetty liitteessä 4.

2.1 Osa-alueiden kuvaukset

Pilkkasuo jaettiin neljään osa-alueeseen. Osa-alueiden jako on nähtävillä liitteen 2 kartalla.

Osa-alue I

Osa-alue I Pilkkasuon pohjoisosassa on ojitettu turvetuotantoa varten. Ojitettu alue on pääosin puutonta tai vähäpuustoista sammalmättäistä ”kenttää”. Koillisosassa puustoa on enemmän ja täällä esiintyy turvekankaitakin. Ojitusalueen ulkopuolella on pienialaisesti ojittamatonta lyhytkorsinevaa sekä soistuneita metsäsaarekkeita. Alueen pohjoispuolella kulkee Utosjoki, joka on lähimmillään 30 metrin päässä selvitysalueen reunalta.

Osa-alue II

Osa-alue II lähinnä välipintaista oligotrofista lyhytkorsinevaa. Selitysalueen ja metsäsaarekkeiden reunoilla on rahka- ja isovarpurämeitä. Isommat kangasmetsäsaaret (Hautasaari ja Koivusaari) ovat metsätalouskäytössä. Alueen eteläreunalla on Pilkkasuon poikki kulkeva sähkölinja.

Osa-alue III

Osa-alue III on Pilkkasuon luonnontilaisinta ja rehevintä aluetta. Alueen keskellä sijaitsee Pilkkalampi. Lampeen itäpuolelta laskeva puro alkaa mesotrofiselta rimpiseltä kalvakkanevalta. Puron varrella esiintyy pienialaisesti ruoho- ja heinäkorpea. Lammen tuntumassa puro leviää avoluhdalle. Lammen pohjoispuolella on mesotrofista lyhytkorsirämettä ja eteläpuolella isovarpurämettä. Lammesta länteen lähtevä puro kulkee aluksi oligotrofisen lyhytkorsinevan ja mesotrofisen kalvakkanevan keskellä, muuttuen puuston lisääntyessä mesotrofiseksi sarakorveksi. Alueen pohjoisosa on avointa jänteistä rimpinevaa. Sen reunoilla on mesotrofisia sara- ja kalvakkanevoja sekä oligotrofista lyhytkorsinevaa. Pienet puustoiset saarekkeet ovat isovarpuisia rämeitä tai soistunutta kangasta. Alueella on esiintymät usealla uhanalaisella tai huomioitavalla lajilla kuten suovalkku ja suopunakämmekä.

Alueella on joitakin ojaia. Itäreunalla on kaivettu oja, joka on jonkin verran kuivattanut suota. Pilkkalammesta lähtevästä purosta on kaivettu oja, joka on täynnä vettä eikä ole näkyvästi kuivattanut ympäristöään. Myöskään alueen kaakkoisosassa olevat ojat eivät ole merkittävästi kuivattaneet suota.

Osa-alue IV

Osa-alue IV on metsätalouskäyttöön ojitettua suota ja alueen kaakkoisnurkalla on metsätalouskäytössä oleva kangas. Ojitetut osat ovat pääsääntöisesti eriasteista nevamuuuttumaa, joka on todennäköisesti ollut mesotrofista saranevaa. Alueella esiintyy myös rämemuuttumia ja pieniä kangasmaalaikkuja.

2.2 Luonnontilaisuus

Pilkkasuon osa-alueet I ja IV on lähes kokonaan ojitettu ja ovat eriasteisesti muuttuneita. Osa-alueet II ja III ovat pääosin luonnontilaisia. Osa-alueen II pohjoisosassa näkyy hieman kuivahtamisen merkkejä osa-alueen I ojitusalueesta johtuen. Osa-alueen III itäreunan ojan kuivattava vaikutus näkyy noin 100 metrin päähän lähiympäristön kasvillisuudessa. Alueella on lisäksi nähtävillä muutamia umpeenkasvaneita ojaia, joiden kuivatusvaikutus on jäänyt heikoksi.

2.3 Suoyhdistymä- ja suotyypit

Pilkkasuon luonnontilaisiin osiin muodostuu selkeät aapasuokokonaisuudet. Osa-alue II muodostaa välipintaisine lyhytkorsinevoineen luontotyyppiin välipintaiset keskiborealiset aapasuot. Osa-alueen vedet virtaavat koilliseen kohti ojitusaluetta ja sitä myöten Utosjokeen. Osa-alueen III luonteenomaisia piirteitä ovat rimmet ja välipintajänteet, nämä muodostavat luontotyyppiin rimpiset keskiborealiset aapasuot. Osa-alueelle tulee vesiä idän ja kaakon suunnalta. Vedet virtaavat kohti Pilkkalampea, josta jatkavat puroa pitkin leviten rimpiselle suolle. Osa-alueet I ja IV ovat ojituksen seurauksena muuttunutta aapasuota.

Nevat ja nevamuuuttumat

Oligotrofisen lyhytkorsinevan (OILkN) pohjakerroksen valtalajeina ovat jokasuonrahkasammal *Sphagnum angustifolium* ja punarahkasammal *Sphagnum magellanicum*. Kenttäkerroksessa kasvavat rahkasara *Carex pauciflora*, tupasvilla *Eriophorum vaginatum* ja tupasluikka *Trichophorum cespitosum*. Oligotrofista lyhytkorsinevaa esiintyy laaja-alaisesti osa-alueella II sekä osa-alueen III eteläosassa.

Oligo- ja mesotrofisen kalvakkanevan (OIKaN, MeKaN) pohjakerrosta leimaa kalvakkarahkasammal *Sphagnum papillosum*. Kenttäkerroksessa esiintyy tupasluikkaa ja tupasvillaa. Mesotrofisella kalvakkanevalla kasvavat lisäksi siniheinä *Molinia caerulea* ja paikoin mähkä *Selaginella selaginoides*. Kalvakkanevoja esiintyy eri puolilla selvitysalueen luonnontilaisia osia.

Oligo- ja mesotrofisen suursaranevan (OISN, MeSN) kenttäkerroksen valtalajeina ovat jouhisara *Carex lasiocarpa* ja pullosara *Carex rostrata*. Sammallajistossa esiintyvät jokasuon- ja sararahkasammal *Sphagnum fallax*. Mesotrofisella saranevalla kasvavat lisäksi siniheinä ja villapääluiikka *Trichophorum alpinum*. Saranevoja esiintyy kapeina juotteina selvitysalueella.

Oligotrofisen kalvakkasuursaranevan (OIKaSN) pohjakerroksen valtalajina on kalvakkarahkasammal. Kenttäkerroksen valtalajina on jouhisara. Kalvakkasaranevaa esiintyy selvitysalueen itäosassa.

Pilkkasuolla on laajoja rimpineva-alueita, jotka ovat osittain saraisia rimpinevoja (RiN) tai ruoppapintaisia ruopparimpinevoja (RuRiN). Ravinteisuustasoltaan rimpinevat ovat oligo-mesotrofisia.

Mesotrofiset ruopparimpinevat (MeRuRiN) ovat joko ruoppapintaisia tai avovetisiä. Lajistossa esiintyvät mm. rimpivesiherne *Utricularia intermedia*, tupasluikka, raate *Menyanthes trifoliata* ja pitkälehtikihokki *Drosera angelica*. Lisäksi havaittiin kahden huomioitavan mesotrofialajin vaaleasaran *Carex livida* ja suovalkun *Hammarbya paludosa* esiintymiä. Jos kasvillisuustyyppi ei ollut selvästi ruoppavaltainen, luokiteltiin se oligo- tai mesotrofiseksi rimpinevaksi (MeRiN). Oligotrofisella rimpinevalla esiintyi muta- *Carex limosa* ja pullosara sekä silmäke- *Sphagnum balticum* ja aaparahkasammal *Sphagnum lindbergii*. Mesotrofisella tyyppillä lajistossa esiintyi edellisten lisäksi siniheinää, jouhisaraa ja järvikortetta *Equisetum fluviatile*.

Pilkkasuon lounaisosan ojitusalue on pääsääntöisesti nevamuuuttumaa (NeMu). Puusto on koivuvaltaista ja kenttäkerroksessa valtalajeina ovat siniheinä ja suursarat. Alue on todennäköisesti ollut mesotrofista sara- ja rimpinevaa.

Rämeet ja rämemuuttumat

Rahkarämeillä (RaR) ruskorahkasammal *Sphagnum fuscum* muodostaa rahkamättäitä, mättäillä kasvaa hillaa *Rubus chamaemorus*, variksenmarjaa *Empetrum nigrum* ja karpaloa *Vaccinium oxycoccos*. Pilkkasuolla esiintyvät rahkarämeet ovat pääsääntöisesti variksenmarjavaltaisia ja harvapuustoisia.

Tupasvillarämeen (TR) kenttäkerroksen valtalajina on tupasvilla ja pohjakerroksessa jokasuonrahkasammal. Tupasvillarämeitä esiintyy pienialaisesti selvitysalueella kankaan reunarämeinä.

Isovarpurämeen (IR) valtalajeina ovat suopursu *Ledum palustre* ja juolukka *Vaccinium uliginosum*. Sammalista valtalajeina ovat jokasuon- ja punarahkasammal sekä kangaskynsisammal *Dicranum polysetum*. Mäntypuusto *Pinus sylvestris* kasvaa tasaisesti ja paikoin jo pienen tukkipuun kokoista. Isovarpurämeitä esiintyy selvitysalueella kankaiden reunarämeinä sekä mm. Pilkkalammen rannalla.

Vaivaiskoivurämeellä (Vkr) valtalajina on vaivaiskoivu *Betula nana*. Pohjakerros on jokasuonraikasammalvaltainen.

Ojitusalueiden rämemuuttumat (RäMu) ovat isovarpuisia rämeitä, joissa kasvaa männyn ohella myös koivua. Rahkasammalet ovat vähentyneet ja metsäsammalet ja –varvut ovat lisääntyneet ojitusten seurauksena. Paikoin rämemuuttumien kasvillisuus lähentelee turvekankaita.

Korvet

Ruoho- ja heinäkorcea (RhK) esiintyy pienialaisesti Pilkkalampeen laskevan puron varrella. Puusto on koivua *Betula pubescens* ja harmaalepikkoo *Alnus incana*. Kenttäkerroksessa vallitsevat korpikastikka *Calamagrostis purpurea*, pullosara, kurjenjalka *Comarum palustre*, järvikorte ja raate. Pohjakerroksessa esiintyvät mm. hete- *Sphagnum warnstorffii* ja okarahkasammal *Sphagnum squarrosum*.

Luhdat

Pilkkalammen itäpuolella esiintyy korteluhtaa (KorLu). Järvikorte muodostaa kenttäkerroksen lähes kokonaan. Korteluhta vaihettuu sara- ja ruoholuhdaksi (SRhLu), jonka lajistoon kuuluvat mm. raate, rantamatarra *Galium palustre* ja vehka *Calla palustris* sekä vesi- *Carex aquatilis* ja jouhisara. Lisäksi luhdan reunamilta löydettiin suopunakämmekkää *Dactylorhiza incarnata* ssp. *incarnata*.

Yhdistelmätyypit

Mesotrofista sarakorcea (MeSK) esiintyy mm. Pilkkalamesta lähtevän puron varrella. Vallitsevana lajina on jouhisara, lisäksi esiintyy äimäsara *Carex dioica*, siniheinä, suoputki *Peucedanum palustre* sekä keräpääraikasammal *Sphagnum subsecundum*. Lisäksi puron varrelta löydettiin useasta kohdasta suopunakämmekkää. Mättäillä esiintyy tupasvillaa ja karpaloa sekä jokasuon- ja punarahkasammalta.

Mesotrofista lyhytkorsirämettä (MeLkr) esiintyy Pilkkalammen ympäristössä. Lajistossa esiintyvät tupas- ja villapääluikka, siniheinä, mähkä ja karhunruoho *Tofieldia pusilla*. Rämemättäät ovat isovarpurämettä, joilla paikoin kasvaa katajaa *Juniperus communis*.

Turvekankaat

Pilkkasuon pohjoisosassa olevalla ojitusalueella esiintyy mahdo jo mustikkaturvekankaaksi (II), Mtkg(II) luokiteltavaa koivikkoa. Puustossa esiintyy lisäksi mäntyä ja alikasvoksena kuusta *Picea abies*. Kenttäkerroksessa kasvavat mm. metsäalvejuuri *Dryopteris carthusiana*, metsäimarre *Gymnocarpium dryopteris* ja metsätähti *Trientalis europaea* sekä varvuista mustikka *Vaccinium myrtillus* ja puolukkaa *Vaccinium vitis-idaea*. Lajistossa esiintyy lisäksi runsaana korpikastikka. Aukkoisessa pohjankerroksessa vallitsevat kangaskynsisammal *Dicranum polysetum* ja seinäsammal *Pleurozium schreberi*. Paikoin kasvaa kerrossammalta *Hylocomium splendens*. Välipinnoilla esiintyy vielä laikuittain rahkasammalia, kuten korpirahkasammalta *Sphagnum girgensohnii*.

2.4 Maisema ja virkistyskäyttö

Pilkkasuon laajin yhtenäinen avosuonäkymä ulottuu Pilkkalamesta länteen. Komea suomalaisema muodostuu rimpisestä suosta, lammesta ja purosta sekä lammen ja puron rantojen puustoisista osista. Pilkkalammen itäpuolella olevien pienialaisempien avosoiden maisema on enemmän puustoista. Osa-alue II on keskeiseltä osin avointa suomaisemaa. Osa-alueet I ja IV on ojitettu. Alue I on pääsääntöisesti puutonta ojitettua ”kenttää”. Alue IV on metsäistä nevuuttumaa. Maisemaltaan osa-alueet I ja IV eivät ole enää suomalaisia. Pilkkasuon poikki

(Saittalanmaa-Koivusaari-Hautasaari linjalla) kulkeva pieni sähkölinja ei erotu maisemasta merkittävästi.

Turvetuotantoalue tulisi näkymään selvitysalueen länsipuolella kulkevalle metsäautotielle. Turvetuotannossa alue muistuttaisi lähinnä maataloustuotannossa olevaa peltoa, paitsi että turvesuo on kesäajan kasviton (Turveteollisuusliitto ry 2002). Lähin asuintalo (loma-asunto) sijaitsee suunnitellun turvetuotantoalueen pohjoispuolella noin 400 metrin päässä. Utosjoen varrella on myös muita loma-asuntoja.

Pilkkasuo ei vaikuta kovin hyvältä hillasuolta. Puustoisilla reunarämeillä oli marjoja paikoin. Edellisvuotisia karpaloita sen sijaan oli runsaasti osa-alueella II.

3 SUOJELUALUEET JA ALUEVARAUKSET

Valtion ympäristöhallinnon Oiva-tietokannan (2010) mukaan Pilkkasuon selvitysalueella ei sijaitse Natura 2000 -alueverkostoon kuuluvia kohteita, suojelualueita tai suojeluohjelmiin kuuluvia kohteita.

Lähin huomioitava kohde on noin 2,5 km selvitysalueesta etelään sijaitseva Säippäsuo-Kivisuon Natura 2000-alue (FI1106000). Kyseisellä Natura-alueella sijaitsee myös Säippäsuo-Kivisuon soidensuojelualue (SSA110085) ja Säippäsuo-Kivisuon soidensuojeluohjelma-alue (SSO110431).

Pilkkasuon itäpuolella noin 3,5 km päässä sijaitsee Sarvisuon-Jerusalemisuon Natura 2000-alue (FI1200805). Kyseisellä Natura-alueella sijaitsee myös Sarvisuon-Jerusalemisuon soidensuojelualue (SSA110103) ja Iso Sarvisuon-Jerusalemisuon ojitusrahoitusalue (SSO110450). Noin 6 km Pilkkasuosta pohjoiseen on suojeltu valuma-alue Kiiminkijoen vesistö (MUU110039). Suojelualueiden sijainti on esitetty liitteen 1 kartalla.

Selvitysalueella ei ole merkintöjä Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa (Pohjois-Pohjanmaan liitto 2010).

4 LUONTOTYYPIT

4.1 Luonnonsuojelulain mukaiset luontotyypit

Selvitysalueella ei ole luonnonsuojelulain (§ 29) nojalla suojeltavia luontotyypppejä.

4.2 Vesilain mukaiset luontotyypit

Selvitysalueella esiintyvät Pilkkalammen pienet purot kuuluvat vesilain 1. luvun 15 a ja 17 a § mukaisiin vesiluonnon suojelutyyppeihin.

4.3 Metsälain mukaiset luontotyypit

Metsälain § 10 mukaisiin metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeisiin elinympäristöihin voidaan lukea Pilkkalammen purojen välittömät lähiympäristöt, puron varrella oleva ruoho- ja heinäkorpi sekä Pilkkalammen rantaluhta. Lisäksi osa-alueella III on pari pientä kangasmetsäsaarekettä, jotka voidaan lukea metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeisiin elinympäristöihin.

4.4 Uhanalaiset luontotyypit

Pilkkasuon luontotyyppien uhanalaisuus on esitetty taulukossa 1 (Raunio ym. 2008 mukaan). Pilkkasuo kuuluu luontotyyppien uhanalaisuusluokituksessa Etelä-Suomen osa-alueeseen. Uhanalaisia luontotyyppiejä ovat äärimmäisen uhanalaisiksi (CR), erittäin uhanalaisiksi (EN) ja vaarantuneiksi (VU) luokitellut tyypit.

Taulukko 1. Pilkkasuon selvitysalueella esiintyvien kasvillisuustyyppien uhanalaisuus Raunio ym. (2008) mukaan (EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä, LC = säilyvä).

Suotyyppi	Etelä-Suomi	Koko maa
Nevat		
Saranevat	VU	LC
Kalvakkanevat	VU	NT
Minerotrofiset lyhytkorsinevat	VU	LC
Rimpinevat	NT	LC
Luhtanevat	NT	LC
Rämeet		
Tupasvillarämeet	NT	NT
Isovarpurämeet	NT	LC
Rahkarämeet	LC	LC
Korvet		
Ruoho- ja heinäkorvet	EN	VU
Luhdat		
Avoluhdat	NT	LC
Yhdistelmätyypit		
Lyhytkorsirämeet	VU	NT
Sarakorvet	VU	NT
Suoyhdistymätyppi		
Välipintaiset keskiborealiset aapasuot	EN	EN
Rimpiset keskiborealiset aapasuot	VU	VU

Pilkkasuolla esiintyvistä suotyypeistä erittäin uhanalaisiksi (EN) luokitellaan ruoho- ja heinäkorvet sekä vaarantuneiksi (VU) luokitellaan saranevat, kalvakkanevat, lyhytkorsinevat, lyhytkorsirämeet ja sarakorvet. Silmälläpidettäviksi (NT) suotyypeiksi luokitellaan rimpinevat, luhtanevat, tupasvillarämeet, isovarpurämeet ja avoluhdat. Suoyhdistymistä välipintaiset keskiborealiset aapasuot on luokiteltu erittäin uhanalaisiksi (EN) ja rimpiset keskiborealiset aapasuot vaarantuneiksi (VU).

Luokituksen mukaan luontotyyppien esiintymien voidaan katsoa olevan laadultaan hyvässä tilassa, jos ojitukset tai muu maankäyttö eivät ole muuttaneet suoluontotyyppien esiintymien hydrologiaa eikä niillä ole merkittäviä hakuja. Pilkkasuon selvitysalueen kasvillisuus on luonnontilaista lukuun ottamatta ojitettua aluetta sekä ojien lähiympäristöjä.

5 LAJIT

5.1 Luontodirektiivin tiukkaa suojelua vaativat lajit

Selvitysalueella ei tiedetä esiintyvän, eikä maastokäynnillä havaittu luontodirektiivin liitteeseen IV(b) kuuluvia lajeja.

5.2 Erityisesti suojeltavat lajit

Selvitysalueella ei tiedetä esiintyvän, eikä maastokäynnillä havaittu erityisesti suojeltavia lajeja.

5.3 Rauhoitetut lajit

Selvitysalueella esiintyy rauhoitettua suovalkkua *Hammarbya paludosa*. Lajirauhoituksen lisäksi suovalkku on luokiteltu alueellisesti uhanalaiseksi (RT) vyöhykkeellä 3a (keskiboreaalin, Pohjanmaa), jolla Pilkkasuo sijaitsee. Suovalkkua löydettiin kesällä 2010 hieman eripaikoista kuin vuonna 1998. Suovalkku on vaikeasti havaittava laji, jonka kukinta vaihtelee vuodesta toiseen. Vuoden 1998 havaintopaikat ovat säilyneet muuttumattomina, joten suovalkku voi hyvin todennäköisesti esiintyä vielä myös näillä paikoilla. Suovalkun esiintymät on esitetty liitteen 3 kartalla.

5.4 Uhanalaiset lajit

Pilkkasuolla on havaittu vuonna 1998 alueellisesti uhanalaisia (RT) karhunruohoa *Tofieldia pusilla*, velttosaraa *Carex laxa* ja ruskopiirtoheinää *Rhynchospora fusca*. Karhunruoho on lettojen ja parhaiden mesotrofisten nevojen välipintalaji. Velttosara kuuluu valtakunnallisesti silmälläpidettäviin (NT) lajeihin. Se on mesotrofisten nevojen ja lettojen välipintalaji. Ruskopiirtoheinä kasvaa rehevien rimpinevojen ruoppapinnoilla ja kausikuivien lampareiden reunoilla. Kasvupaikaltaan se vaatii ainakin kausittaista märkyyttä ja kilpailuta vapaata tilaa.

Karhunruohoa havaittiin vuonna 1998 laajalti usealta alueelta harvakseltaan. Kesällä 2010 lajia havaittiin parista kohdasta. Lajia voi esiintyä laajemmaltikin. Velttosaraa havaittiin vuonna 1998 niukalti osa-alueen III länsiosassa. Kesällä 2010 lajia ei havaittu. Ruskopiirtoheinää havaittiin vuonna 1998 Pilkkasuon itäosasta usealta paikalta. Esiintymät nykyisellä selvitysalueilla ovat olleet yksittäisiä, mutta selvitysalueen ulkopuolella olevalla rimpinevalla runsaita (Rehell, 1999). Kesällä 2010 lajia ei havaittu. Selvitysalueelle sijoittuneet vuoden 1998 esiintymät ovat voineet jäädä pienialaisuuden vuoksi huomaamatta. Kasvupaikoissa ei pitäisi olla tapahtunut muutoksia. Ruskopiirtoheinän esiintymiä selvitysalueen ulkopuoliselta alueelta ei ajanpuutteen vuoksi ennätetty käydä tarkistamassa.

Pilkkasuolla havaittiin kesällä 2010 suopunakämmekkää *Dactylorhiza incarnata* ssp. *incarnata*, joka kuuluu valtakunnallisesti silmälläpidettäviin (NT) lajeihin. Laji on myös alueellisesti uhanalainen (RT) osa-alueella 3a. Suopunakämmekkää havaittiin useita kymmeniä yksilöitä osa-alueella III. Suopunakämmekän kasvupaikkoina ovat letot ja mesotrofiset välipintaiset nevat (Eurola ym. 1992). Selvitysalueella laji kasvaa mesotrofisella rimpinevalla.

Kaikkien lajien esiintymät on esitetty liitteen 3 kartalla.

5.5 Suomen vastuulajit

Selvitysalueella on havaittu Suomen kansainvälisiin vastuulajeihin kuuluvaa vaaleasaraa *Carex livida* mesotrofiselta rimpinevalta. Usealla esiintymällä vaaleasara on kasvanut suovalkun kanssa. Myös vuonna 1998 havaittu velttosara kuuluu Suomen kansainvälisiin vastuulajeihin.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Pilkkasuo on luonnontilaisilta osiltaan (osa-alueet II ja III) komeaa väli- ja rimpipintaista aapasuota. Osa-alue III muodostuu Pilkkalamesta, sen puroista sekä laajoista mesotrofisista rimpinevoista. Alue on edustava rehevä suo, jolla esiintyy monipuolinen kasvilajisto. Osa-alue II on pääosin oligotrofista lyhytkorsinevaa ja on kasvillisuudeltaan niukkalajista. Ympäröivät ojitukset eivät ole merkittävästi kuivattaneet Pilkkasuon luonnontilaisia osia. Kuivatusvaikutusta on nähtävillä vain paikallisesti lähinnä alueen itärajalla olevan ojan läheisyydessä. Selvitysalueen pohjoisosaa (osa-alue I) on ojitettu turvetuotantoa varten ja alueen lounaisosa (osa-alue IV) on ojitettu metsätaloutta varten. Nämä alueet ovat luonnontilaltaan pitkälle muuttuneita

Selvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse Natura 2000 -alueverkoston kohteita, luonnonsuojelualueita tai suojeluohjelmiin kuuluvia aluerajauksia. Lähin huomioitava kohde on noin 2,5 km selvitysalueesta etelään sijaitseva Säippäsuo-Kivisuon Natura 2000-alue (FI1106000).

Luonnon monimuotoisuuden kannalta huomioitavia kohteita ovat metsälain erityisen tärkeisiin elinympäristöihin luettavat Pilkkalammen purojen välittömät lähiympäristöt, ruoho- ja heinäkorpi, rantaluhta sekä pienet kangasmetsäsaarekkeet. Lisäksi Pilkkalammen purot ovat vesilain mukaisia vesiluonnon suojelutyyppejä.

Selvitysalueella esiintyy useita uhanalaisiksi ja silmälläpidettäviksi luokiteltuja luontotyypppejä. Erittäin uhanalaiseksi (EN) on luokiteltu ruoho- ja heinäkorvet. Vaarantuneiksi (VU) luontotyypeiksi luokitellaan saranevat, kalvakkanevat, minerotrofiset lyhytkorsinevat, lyhytkorsirämeet ja sarakorvet. Lisäksi selvitysalueella esiintyy silmälläpidettäviä (NT) rimpinevoja, luhtanevoja, avoluhtia, tupasvillarämeitä ja isovarpurämeitä.

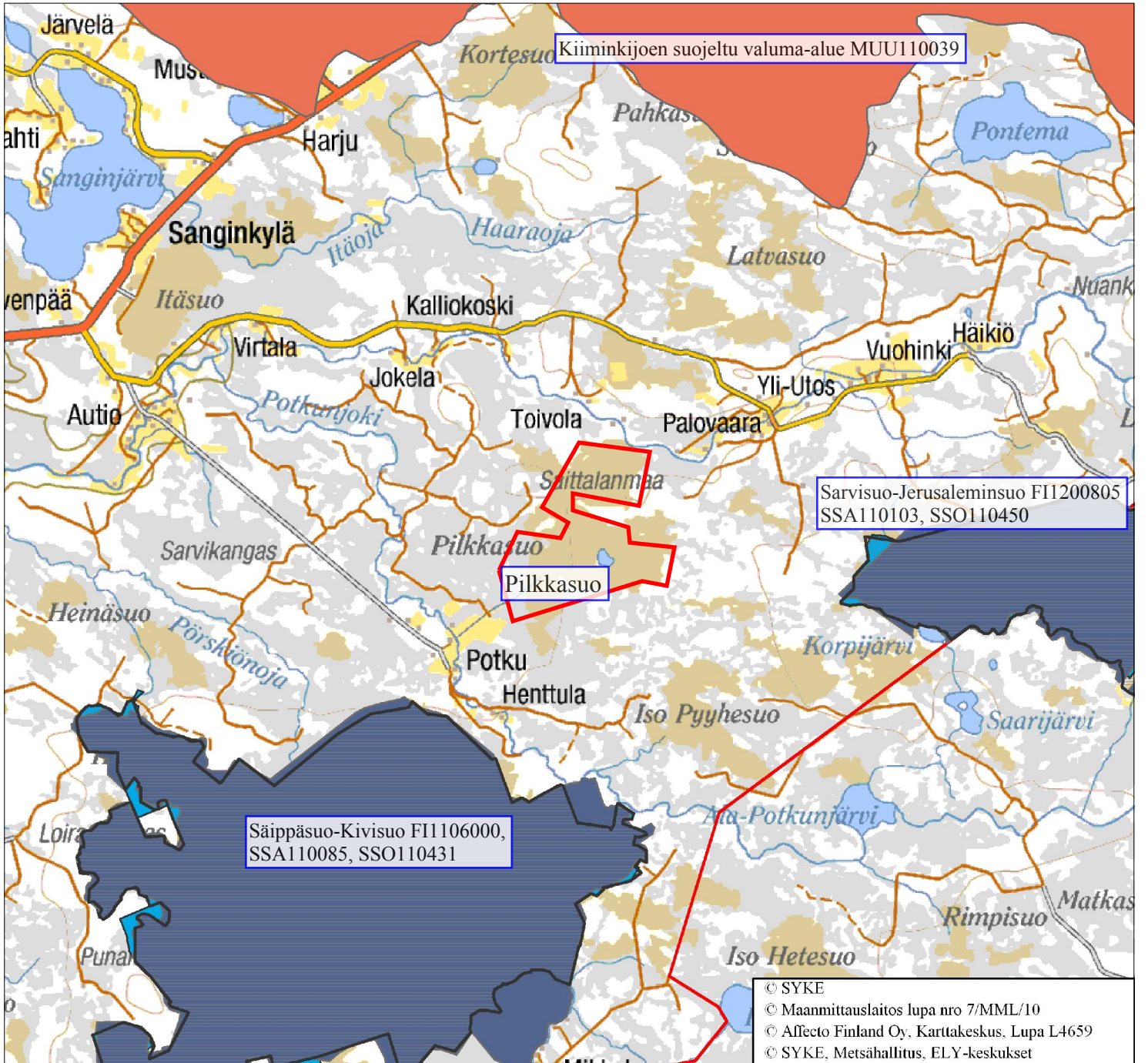
Suoyhdistymätyypeistä välipintaiset keskiboreaaliset aapasuot on luokiteltu Etelä-Suomen alueella erittäin uhanalaisiksi (EN). Rimpiset keskiboreaaliset aapasuot on luokiteltu vaarantuneiksi (VU).

Selvitysalueella havaittiin kesällä 2010 rauhoitettua ja alueellisesti uhanalaista suovalkkua, valtakunnallisesti silmälläpidettävää ja alueellisesti uhanalaista suopunakämmekkää, alueellisesti uhanalaista karhunruohoa sekä Suomen kansainvälistä vastuulajia vaaleasara. Vuonna 1998 Pilkkasuolla on havaittu valtakunnallisesti silmälläpidettävää ja Suomen kansainvälistä vastuulajia velttosaraa ja alueellisesti uhanalaista ruskopiirtoheinää. Näitä lajeja ei havaittu kesällä 2010. Lajien kasvupaikat eivät ole muuttuneet, joten lajit voivat vielä esiintyä alueella.

7 KIRJALLISUUS

- Eurola, S. 1999: Kasvipeitteemme alueellisuus. Oulanka reports 22. Oulanka biological station. University of Oulu.
- Eurola, S., Bendiksen, K. & Rönkä, A. 1992: Suokasviopas. Oulanka reports 11. Oulanka biological station. University of Oulu.
- Eurola, S., Huttunen, A. & Kukko-oja, K. 1995: Suokasvillisuusopas. Oulanka reports 14. Oulanka biological station. University of Oulu.
- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.) 1998: Retkeilykasvio. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo. Helsinki.
- Kalliola, R. 1973: Suomen kasvimaantiede. WSOY. Porvoo.
- Laine, J. & Vasander, H. 2005: Suotyypit ja niiden tunnistaminen. Metsäkustannus Oy. Hämeenlinna.
- Pohjois-Pohjanmaan liitto 2010: Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava. Internet-sivut osoitteessa: <http://www.pohjois-pohjanmaa.fi>
- Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus 2009: Turvetuotannon lupahakemuksen luontoselvitykset. Työryhmän muistio 5.2.2009.
- Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.). 2008. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 8/2008. Osat 1 ja 2. 264 + 572 s.
- Rehell, S. 1999. Utajärven Pilkkasuon kasvillisuus- ja maisemaselvitys. Vapo Oy.
- Rikkinen, J. 2008: Jäkälät ja sammaleet Suomen luonnossa. Otava. Keuruu.
- Turveteollisuusliitto ry. 2002: Turvetuotannon ympäristövaikutusten arviointi. Ohjeita turvetuotannon luonto- ja naapurussuhdevaikutusten arvioimiseksi. – Jyväskylä.
- Valtion ympäristöhallinto 2009: Internet-sivut osoitteessa: <http://www.ymparisto.fi/> sekä Oiva-tietokanta osoitteessa <http://wwwp2.ymparisto.fi/scripts/oiva.asp>

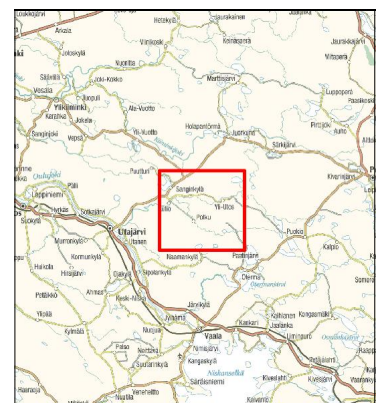
Liite 1. Selvitysalueen sijainti ja aluetta ympäröivät suojelualueet

Mittakaava 1:100000

Koordinaattijärjestelmä: KKJ-yk

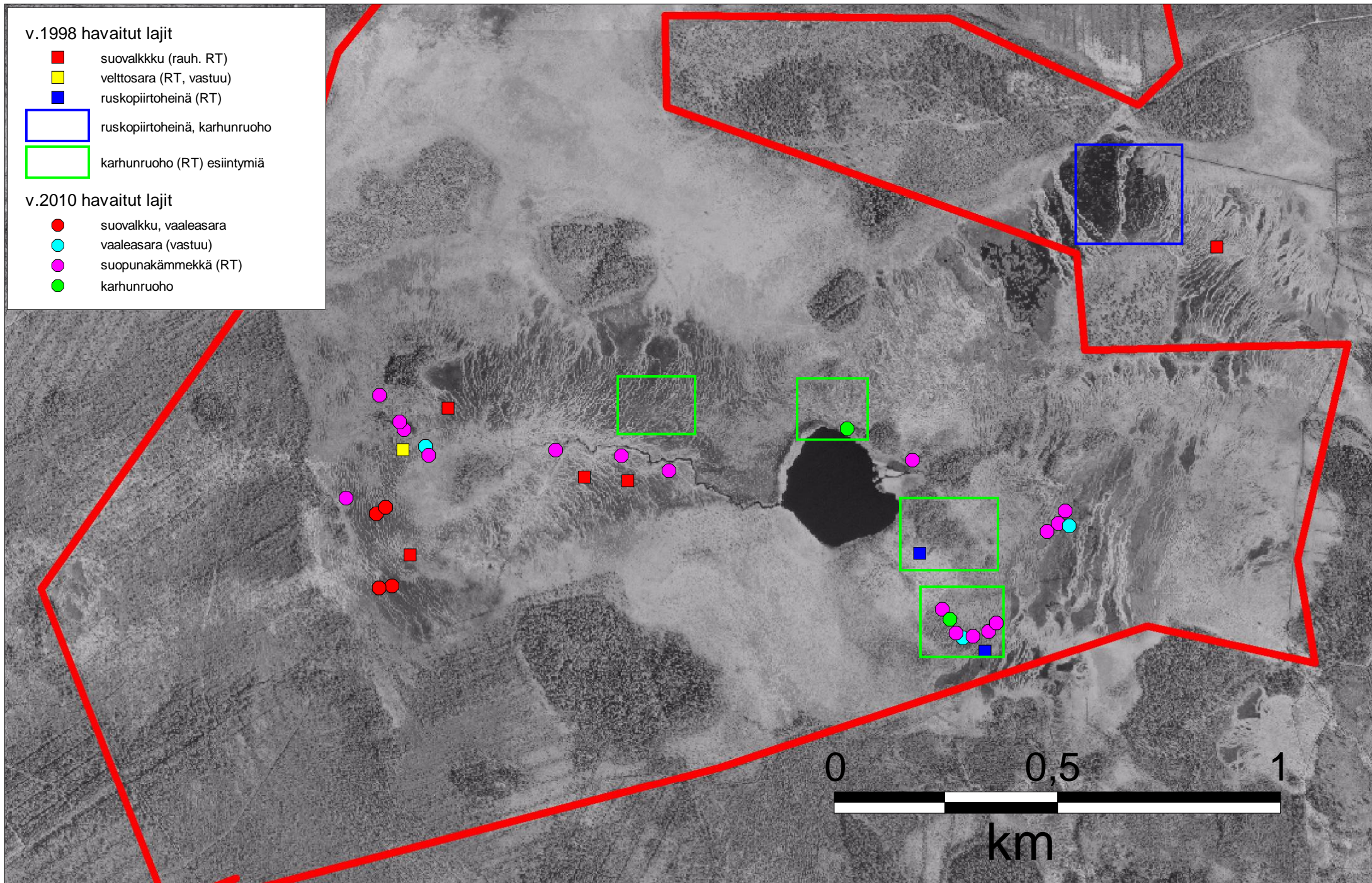
Nurkkapisteen koordinaatit: 7180263:3483536 - 7198563:3502936

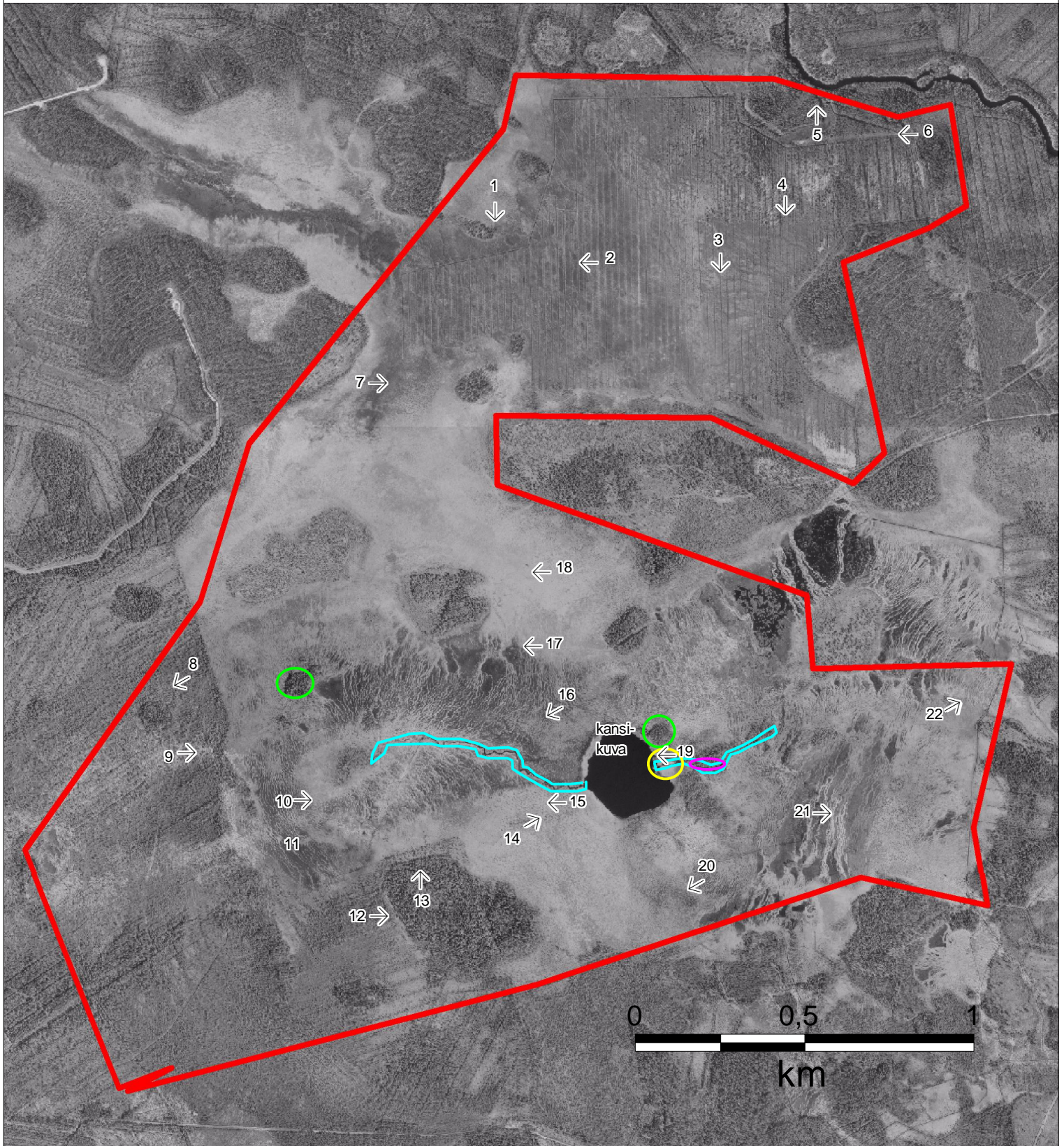

OILKN	oligotrofinen lyhytkorsineva
OIKaN	oligotrofinen kalvakkaneva
OISN	oligotrofinen saraneva
OIKaSN	oligotrofinen kalvakkasaraneva
OIRiN	oligotrofinen rimpineva
MeRiN	mesotrofinen rimpineva
MeKaN	mesotrofinen kalvakkaneva
MeRuRiN	mesotrofinen ruopparimpineva
MeSN	mesotrofinen saraneva
MeSK	mesotrofinen sarakorpi
MeLkR	mesotrofinen lyhytkorsiräme
VmRa	variksenmarjarahkaräme
VkR	vaivaiskoivuräme
TR	tupasvillaräme
IR	isovarpuräme
RhK	ruoho- ja heinäkorpi
KorLu	korteluhta
SRhLu	sara- ja ruoholuhta
luSNmu	luhtainen saranevamuuttuma
Nemu	nevamuuttuma
Rämu	rämemuuttuma
MtKg II	mustikkaturvekangas II
EVT	kuivahko kangas
VMT	tuore kangas
so	soistunut
ku	kuivahtanut
ri	rimpinen

Liite 3. Selvitysalueelta vuosina 1998 ja 2010 havaitut uhanalaiset ja huomioitavat kasvilajit.

- puron lähiympäristö (metsälaki) ja pieni puro (vesilaki)
- metsäsaareke (metsälaki)
- ▭ ruoho- ja heinäkorpi (metsälaki)
- ▭ rantaluhta (metsälaki)
- 1-22 valokuvien ottopaikat
- ← valokuvien ottosuunta

Selvitysalueella havaittu kasvilajisto

Putkilokasvit

<i>Alnus incana</i>	harmaaleppä
<i>Andromeda polifolia</i>	suokukka
<i>Betula nana</i>	vaivaiskoivu
<i>Betula pubescens</i>	hieskoivu
<i>Calamagrostis purpurea</i>	korpikastikka
<i>Calla palustris</i>	vehka
<i>Calluna vulgaris</i>	kanerva
<i>Carex aquatilis</i>	vesisara
<i>Carex canescens</i>	harmaasara
<i>Carex chordorrhiza</i>	juurtosara
<i>Carex dioica</i>	äimäsara
<i>Carex globularis</i>	pallosara
<i>Carex lasiocarpa</i>	jouhisara
<i>Carex limosa</i>	mutasara
<i>Carex livida</i>	vaaleasara
<i>Carex magellanica</i>	riippasara
<i>Carex pauciflora</i>	rahkasara
<i>Carex rostrata</i>	pullosara
<i>Chamaedaphne calyculata</i>	vaivero
<i>Comarum palustre</i>	kurjenjalka
<i>Dactylorhiza incarnata</i> ssp. <i>incarnata</i>	suopunakämmekkä
<i>Deschampsia flexuosa</i>	metsälauha
<i>Drosera anglica</i>	pitkälehtikihokki
<i>Drosera rotundifolia</i>	pyöreälehtikihokki
<i>Dryopteris carthusiana</i>	metsäalvejuuri
<i>Equisetum fluviatile</i>	järvikorte
<i>Equisetum sylvaticum</i>	metsäkorte
<i>Empetrum nigrum</i>	variksenmarja
<i>Epilobium palustre</i>	suohorsma
<i>Eriophorum angustifolium</i>	luhtavilla
<i>Eriophorum vaginatum</i>	tupasvilla
<i>Galium palustre</i>	rantamatarata
<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	metsäimarre
<i>Hammarbya paludosa</i>	suovalkku
<i>Juniperus communis</i>	kataja
<i>Ledum palustre</i>	suopursu
<i>Luzula pilosa</i>	kevätpiippo
<i>Lycopodium annotinum</i>	riidenlieko
<i>Lysimachia thyrsiflora</i>	terttualpi
<i>Melampyrum pratense</i>	kangasmaitikka
<i>Melampyrum sylvaticum</i>	metsämaitikka
<i>Menyanthes trifoliata</i>	raate
<i>Molinia caerulea</i>	siniheinä
<i>Nuphar lutea</i>	ulpukka
<i>Pedicularis palustris</i>	luhtakuusio
<i>Peucedanum palustre</i>	suoputki
<i>Picea abies</i>	kuusi
<i>Pinus sylvestris</i>	mänty

Putkilokasvit (jatkoa)

<i>Populus tremula</i>	haapa
<i>Potamogeton alpinus</i>	purovita
<i>Rubus chamaemorus</i>	hilla
<i>Rhamnus frangula</i>	paatsama
<i>Rhynchospora alba</i>	valkopiirtoheinä
<i>Salix aurita</i>	virpapaju
<i>Salix caprea</i>	raita
<i>Salix lapponum</i>	pohjanpaju
<i>Salix phylicifolia</i>	kiiltopaju
<i>Salix repens</i>	hanhenpaju
<i>Scheuchzeria palustris</i>	leväkkö
<i>Selaginella selaginoides</i>	mähkä
<i>Sorbus aucuparia</i>	pihlaja
<i>Sparganium sp.</i>	palpakko
<i>Tofieldia pusilla</i>	karhunruoho
<i>Trichophorum alpinum</i>	villapääluiikka
<i>Trichophorum cespitosum</i>	tupasluikka
<i>Trientalis europaea</i>	metsätähti
<i>Utricularia intermedia</i>	rimpivesiherne
<i>Vaccinium myrtillus</i>	mustikka
<i>Vaccinium oxycoccos</i>	karpalo
<i>Vaccinium uliginosum</i>	juolukka
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	puolukka

Sammalet

<i>Aulacomnium palustre</i>	suonihuopasammal
<i>Dicranum polysetum</i>	kangaskynsisammal
<i>Hylocomium splendens</i>	metsäkerrossammal
<i>Mylia anomala</i>	rahanäivesammal
<i>Pleurozium schreberi</i>	seinäsammal
<i>Polytrichum commune</i>	corpikarhunsammal
<i>Polytrichum strictum</i>	rämekarhunsammal
<i>Pseudobryum cinclidioides</i>	kiiltolehväsammal
<i>Sphagnum angustifolium</i>	jokasuonraikasammal
<i>Sphagnum balticum</i>	silmäkerahasammal
<i>Sphagnum centrale</i>	vaalearahkasammal
<i>Sphagnum compactum</i>	paakkurahkasammal
<i>Sphagnum fallax</i>	sararahkasammal
<i>Sphagnum fuscum</i>	ruskorahasammal
<i>Sphagnum girgensohnii</i>	corpirahasammal
<i>Sphagnum lindbergii</i>	aaparahasammal
<i>Sphagnum magellanicum</i>	punarahkasammal
<i>Sphagnum papillosum</i>	kalvakkarahkasammal
<i>Sphagnum platyphyllum</i>	lampararahkasammal
<i>Sphagnum riparium</i>	haparahkasammal
<i>Sphagnum rubellum</i>	rusorahasammal
<i>Sphagnum squarrosum</i>	okarahkasammal
<i>Sphagnum subsecundum</i>	keräpäarahkasammal
<i>Sphagnum warnstorffii</i>	heterahasammal
<i>Warnstorffia procera</i>	aapasirppisammal

Jäkälät*Cetraria ericetorum**Cetraria islandica**Cladonia arbuscula**Cladonia rangiferina**Cladonia stellaris**Cladonia sp.**Peltigera aphthosa*

pikkuhirvenjäkäli

isohirvenjäkäli

valkeaporonjäkäli

harmaaporonjäkäli

palleroporonjäkäli

torvijäkäli

pikkunahkajäkäli

Valokuvia selvitysalueelta

Kuva 1. Oligotrofista lyhytkorsinevaa suon luoteisosassa.

Kuva 2. Turvetuotantoon ojitettu neva on sammalmättäistä "kenttää".

Kuva 3. Ojitetulla nevalla on paikoin puustoa.

Kuva 4. Mustikkaturvekangasta.

Kuva 5. Luhtainen saranevamuuttuma alueen koillisosassa.

Kuva 6. Isovarpuista rämemuuttumaa.

Kuva 7. Näkymä suon länsireunalta kohti Saitalanmaata.

Kuva 8. Rämemuuttumaa alueen lounaisosassa.

Kuva 9. Koivuvaltaista nevamuuttumaa.

Kuva 10. Rimpinevan poikki kulkee vanhat pitkokset.

Kuva 11. Suovalkku.

Kuva 12. Koivuvaltaista rämemuuttumaa.

Kuva 13. Hakattu kangas selvitysalueen eteläosassa.

Kuva 14. Harvapuustoista lyhytkorsinevaa, taustalla siintää Pilkkalampi.

Kuva 15. Pilkkalammesta lähtevä puro kulkee aluksi nevalla.

Kuva 16. Mesotrofista kalvakkanevaa Pilkkalammen N-puolella.

Kuva 17. Pilkkasuon poikki kulkeva sähkölinja.

Kuva 18. Oligotrofista lyhytkorsinevaa Saitalanmaan S-puolella.

Kuva 19. Pilkkalampeen laskevan puron varrella on pienialaisesti ruoho- ja heinäkorpea.

Kuva 20. Pilkkasuon eteläosan rimpinevaa.

Kuva 21. Mesotrofisella rimpinevalla kasvaa vaaleasaraa.

Kuva 22. Kuivahtanutta saranevaa Pilkkasuon itäosassa.